

متن پرسش

با سلام خدمت استاد در مورد کتاب رزق یکی دو تا ابهام داشتم که در خود کتاب پاسخ نیافتم این بود که مستقیم از شما سوال می‌نمایم. اولاً اینکه به نظر می‌رسد شایسته بود بر اساس روال منطقی ابتدا استاد یک بحث در باب خود رزق داشته باشند و اینکه رزق چیست؟ انواع آن کدام است؟ آیا رزق مادی همان احتیاجات روزانه است که آدمی استفاده می‌کند یا چیز دیگر است؟ مباحث کتاب در باب کدام نوع است و از این دست سوالات منطقی که معمولاً برای خواننده در اثنای مطالعه پیش می‌آید. جناب استاد در جایی از کتاب معنای وسعت رزق را اسان و سریع رسیدن رزق به دست بنده دانسته‌اند. سوال این است که چرا ایشان چنین برداشتی داشته‌اند و از کجا به این نتیجه رسیده‌اند؟ با کمی توضیح بیشتر باید گفت که همین معنای لغوی کلمه وسعت را هم اگر بخواهیم در نظر بگیریم آیا همین معنا برداشت خواهد شد یا چیز دیگر؟ از طرف دیگر هم در روایت داریم که چند چیز هستند که خداوند متعال آنها را تقدیر و مقدر کرده یعنی اندازه خاصی به آنها داده است. از جمله این امور یکی عمر انسانهاست و دیگری رزق آنهاست. حال سوال این است که چطور در بحث اجل انسانها ما اجل حتمی و معلق داریم و حتی در بعضی از احادیث راهکارهایی برای افزایش عمر دیده می‌شود اما آیا نمی‌شود چنین چیزی در بحث رزق هم ساری و جاری باشد. یعنی مثلاً اگر شخصی فلان مقدار باشد با انجام یک سری کارها آن رزق خاص افزایش داده شود؟ یا مثلاً ما در روایت داریم که حسن خلق رزق را زیاد می‌کند و دقیقاً هم همین کلمه زیاد آمده است: حسن الخلق ازید فی الرزق در صفحه ۱۷۴ کتاب استاد چنین بیان می‌دارند که: قانده رزق با بقیه اور متفاوت است. آری در علم و ایمان و قرب الهی میدان باز است وقانده "لیس للانسان الا ما سعی" جاری است و هر کس به اندازه تلاشی که بکند برخوردار است. سوال اول همان است که عرض کردیم که دلیل شما برای این برداشت چیست؟ ثانیاً ما در قرآن آیه دیگری هم داریم که: کلا نمدهولا و هولاءسوره اسرا. یعنی سنت خداست که مادیون واللهیون را در راه خودشان امداد خواهد کرد. خوب اگر این آیه را در نظر بگیریم واضح است که تلاش برای رزق بیشتر هم با هر نیتی که باشد نتیجه خواهد داشت. اینها ابهاماتی است که به نظر می‌آید جای توضیح بیشتری دارد و صد البته که بر وزانت کتاب خواهند افزود.

متن پاسخ

باسمه تعالی؛ علیک السلام ۱- چون معمولاً موضوع رزق چه در روایات و چه محاورات عادی، در مورد رزق مادی است مگر آنجایی که تخصیص خورده است، پس همان‌طور که در روایات ملاحظه می‌کنید

منظور از رزق جز احتیاجات مادی و منطقی مردم چیز دیگری منظور نیست. ۲- بعضی موارد باید از مجموعه‌ی روایات یک معنی را بیرون کشید، مثلاً یک جا امام از خدا تقاضای رزق زیاد می‌کنند، و جایی دیگر بهترین رزق را «کفاف» می‌دانند وقتی این دو را کنار هم می‌گذاریم این طور نتیجه می‌گیریم که آن جا هم که طلب رزق زیاد و یا وسیع کرده‌اند منظور «کفاف» است و از خدا خواسته‌اند بدون آن که برای رزق خود به زحمت بیفتند رزقشان فراهم شود تا در مسیر بندگی خداوند گرفتار رزق نباشند.

۳- همان طور که در طلب عمر باید برکت داشتن عمر را در نظر گرفت حال چه مانند ائمه‌ی معصومین «علیهم‌السلام» که همگی کمتر از ۷۰ سال عمر کردند و چه مانند بعضی از علماء که بیشتر از آن عمر کردند و همان طور که روایات می‌فرمایند: خوش‌خلقی موجب طول عمر می‌شود به همان معنایی است که عرض شد. روایات می‌فرمایند: خوش‌خلقی موجب وسعت رزق می‌شود، به همان معنایی که رزق انسان با برکت می‌گردد. زیرا یکی از محکّمات ما است که طلب مال زیاد به خودی خود مطلوب نیست و لذا باید روایات را مبتنی بر آن چه محکم است تبیین نمود. ۴- آیه‌ی ۲۰ سوره‌ی اِسراء که می‌فرماید: «كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ» به هر یک از مؤمن و غیر مؤمن نسبت به اهدافی که دارند مدد می‌رسانیم را با آیه‌ی ۱۸ آن سوره تبیین کنید که می‌فرماید: «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَذْحُورًا» هر کس زندگی زودگذر دنیا را طلب کرد به اندازه‌ای که ما خواستیم به او می‌دهیم و سپس برای او جهنم را قرار می‌دهیم. دقت بفرمایید به قسمت «مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ» که می‌فرماید هر اندازه که ما خواستیم برای هر کس که بخواهیم می‌دهیم، نه این که هر آنچه اهل دنیا خواستند به آن‌ها می‌دهند. پس نمی‌توان گفت رزق بیشتر با مدیریت اهل دنیا انجام می‌گیرد تا از این که بنا به مصلحتی رزق را توسعه می‌دهد و یا تنگ می‌کند، غفلت شود. موفق باشید